

TARA NOASTRA

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Abonamentul:

pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3—
pe 1/4 an 1-50

ROMANIA:

pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5—

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

In jurul unui discurs academic.

„Sublimul absurd este suprema logică a d-lui Duiliu Zamfirescu“.

Avem acum texte mai amănunțite la îndemână despre schimbul de păreri literare dintre noul academician Duiliu Zamfirescu și d-l Titu Maiorescu și ne împlinim datoria de informatori, revenind asupra acestui interesant și până la un punct destul de penibil incident în mișcarea noastră culturală.

Chemat anul trecut în Academie, d-l Zamfirescu, evident, nu datorește această onoare situației sale pe care o ocupă în ierarhia de astăzi a literelor noastre. Scrierile d-sale nu trăesc și nu germinează în conștiința publicului mare. Față de un Caragiale, Coșbuc, Vlahuță și Delavrancea d-sa a avut un rol cu totul mărunțel și a fost privit cu zimbet de ironie în ori-ce tovarășie serioasă. Când trăia Eminescu, regretatul poet făcea multe zeflemele pe socoteala insinuantului tinăr. Și dacă acesta totuș a pătruns prin porțile academice, a fost pentru că întruniă anumite abilități de mlădiere și a știut să cultive relațiuni, pe cari ceilalți scriitori, cu spiritul lor de neatârnaire și cu sufletul lor de artiști întregi, nu le-au căutat.

Așa fiind, d-l Zamfirescu trebuia să-și dea seama de modesta sa însemnătate și să aibă o atitudine conformă cu puterile ce-l slujesc. Dacă prin intrarea sa în Academie s'a făcut o di-

rectă nedreptate, a celor talente superioare, cari de un timp încoace determină cultura noastră literară, d-sa trebuia să se aștearnă de-acum înainte pe o muncă mai concentrată și, făcându-și corectura propriilor sale greșeli, să caute a ajunge, prin creațiuni nouă un factor mai puțin neglijabil al vieții noastre publice și mai vrednic de distincția academică.

D-l Zamfirescu este însă omul emfazei și al gestului larg. D-sa ș-a primit, pe cum se știe, sancțiunea literară dela Macedonschi, care pe la 1880 scria monstruoșitatea că cu Zamfirescu începe o „nouă eră, poate mult mai frumoasă decât aceea pe care a făcut-o să se nască neuitatul Eliade-Rădulescu“... Dela Macedonschi și-a însușit acele incoherențe de logică și de simțire și acea neconținută invidie ce-l torturează. Dela maestrul său care-i tămâia poezia „Levante și Kalavrita“, a împrumutat un suflet detractor. Iar înzestrat cu aceste calități, el nu putea fi nici mai modest, nici mai cu tact de cum a fost în discursul său de recepțiune. Ii trebuiau sgomot, extravagante și sfidări. Ei bine, și-a permis acest lux, însă nu ne întrebați cu ce succes!

În cuvântarea sa, d-l Zamfirescu și-a luat de scop distrugerea unei mari părți a literaturii noastre, numite și de d-sa „poporanistă.“ Iar ca să reușiască, a îmbrățișat terenuri, pentru cari îi lipsea ori și ce pregătire. S'a adresat istoriei, ca să scoată din ea argumente, pe cari cel din urmă istoric de astăzi nu le poate

primi decât drept o fantazmagorie de diletant. A recurs la psihologia etnică, pe care o înțelege cu aceeaș neîndemânare de eclectic. A tăbărit asupra poeziei noastre populare, contestând frumusețile ei etice și estetice și căutând origină latină în baladele pe cari le avem comune cu toate popoarele slave. Și, pentru lovitura cea mai capitală, și-a rezervat la sfârșit o violentă șarjă în potriva scriitorilor de astăzi, îndeosebi a ardelenilor, ale căror opere au trecut direct în sufletul și viața societății românești, prefăcându-i simțirea, deștepându-i gustul pentru forma aleasă a limbei și dându-i ideale de viitor.

Cetind acest discurs, cu salturile îndrăznețe dela un subiect la altul, ne aducem aminte de omagialele cuvinte ce i-a adresat odinioară Macedonschi: „Sublimul absurd este suprema logică a poeziei d-lui Zamfirescu“... În adevăr, un fel de „sublim absurd“ se desprinde din toată lărmăiala asta a recipiendarului. Căci ce poate fi mai sublim, decât să dobândești dreptul a roști de pe o înaltă catedră afirmația, că o poezie ca „Noi vrem pământ“, care astăzi plutește pe buzele tuturor, este „nulă“! Și ce poate fi mai absurd, ca, dela sublima înălțime academică, să pronunți verdicte în contra a tot ce este creațiune proprie, începând cu tezaurul poeziei noastre populare și sfârșind cu acei scriitori originali care refuză a ajunge bastarzii influențelor străine!

Literatură poporanistă! Iată cuvântul de ordine care umple de groază

VIEAȚA LITERARĂ.

Aniversarea morții lui Eminescu.

Nu, n'are să fie o mare sărbătoare nici în anul acesta la ziua morții lui Eminescu! Câțiva diletanți se vor ocupa pe larg de scrierile lui și în vorbe umflate îi vor preamări numele cel scump. În câteva ziare îi vom vedea iarăș figura cea blândă și acoperită de umbra neștersă a melancoliei. Vre-un orator limbut va infiripa o reprivire asupra mișcării lui vieți. Incolo tăcere.

Ce vreți! Suntem așa de plini de noi înși-ne, așa de preocupați de ale noastre nevoi, încât e peste putință a mai avea pentru alții un gând mai cald. De unde să mai luăm cuvenita pietate pentru talentele apuse, de unde atâta curăție a sufletului, pentru emoții mai discrete? Aici ori ce apel e zadarnic, căci nu crește floarea recunoștinței în sufletele împietrite de duhul materializării.

Alte vremuri și alte cântece acum. Viața nu mai dă răgaz la reflexiuni sentimentale. Morții cu morții, — și, în luptă cu realitatea, salveze-se cine poate. E fie-care o mărime pentru sine o glorie locală și n'are de ce să-și plece fruntea cucernic în fața celor-ce nu mai sunt.

Dar, dacă ceice l-au cunoscut pe Eminescu și au trăit cu dânsul nu și-l mai amintesc; dacă

ceice lui îi datoresc toată existența lor literară de astăzi nu ies din indiferență; dacă ceice astăzi se înfruptă din bunătățile oficiale și neoficiale nu mai tresar la auzul celui-ce flămânzise pentru gloria poeziei române; dacă punga finanței noastre se închide sgărcită, când i se cere obolul pentru statuia celui mai disprețuit de bani, — se vor găsi ei alți cari să se pătrundă de sfințenia acestei zile.

Tinerimea...

Eminescu este al tinerimei și numai al ei. Scăderile ei le-a biciuit și virtuțile ei le-a înălțat. În pieptul ei a sădit atâtea simțiri și o atât de profundă conștiință a iubirei ideale. Căci ce a fost iubirea în poezia de înaintea lui și ce în cele multe, scrise în urmă? O versificare ușoară, tresăriri trecătoare, simțiri la suprafață și multă superficialitate. Ōmenește el singur s'a apropiat de tinerime, cântându-i iubirea pe întreaga gamă a pasiunilor, dela cea mai inocentă fericire, până la înălțimea durerilor neîndurate.

Să sârbeze tinerimea deci. Voi, cari în vraja lunii rătăciți „pe cărări și cotituri“, ascultând duiosul glas de buciun și sunteți „atât de singuri și atât de fericiți“; tu, fecioară, curată ca o floare albă, care în umbra teiului atât de iubit de Eminescu îți aștepti pe dulcele tău Făt-frumos; sau voi, suflete înfrante de întâia furtună a iubirei, — voi singuri aveți datorie să-l serbați, căci voi sunteți adevărații sacerdoți

și vestale în templul artistului. Incingeți deci cu flori frunțile voastre în ziua de amintire a morții lui; aprindeți miresme pe altarul iubirei; ieșiți și cântați-i duioasele versuri, căci va fi cea mai demnă serbătorire a unui poet. Iubirea, poezia și tinerețea sunt eterne tovarășe.

Eminescu a fugit de slava deșartă și n'a voit sicriu bogat. Să vedeți, în colțul tănuit al cimitirului „Bellu“, ce modest e bustul lui, asupra căruia se pleacă cu drag o ramură de tei! Și să vedeți, cât de des vin tinere perechi la acest mormânt și-l încunună cu flori. Aceste flori sunt cea mai mare răsplată, căci dovedesc, că adevăratul monument nu este cel de bronz pe care cei chemați întârzie să-l ridice, ci monumentul trainic pe care poetul însuș și-l a ridicat în inima tinerimei.

II. Chendi.

Bizantinism. Ne surprinde mult bizantinismul d-lui Soveja dela „Convorbiri literare“, care într'un articol al său dovedește că sau n'a cetit slabul roman „Indreptări“ de Duiliu Zamfirescu, sau se face că n'a observat necuviințioasele apostrofe strecurate acolo la adresa scriitorilor ardeleni, necuviințe repetate în urmă și în sânul Academiei. Câtă vreme noi respingem numai atacurile, este de-adreptul absurd să fim invinuiți tot noi de desbinători și este cu totul umoristic să vezi pe domnul Soveja făcând pe sentimentalul îngrijorat de viitorul unității culturale. O pază mai puțin gravă, o pretenție atât de cât mai modestă și o judecată mai echitabilă n'ar strică d-lui Soveja. —

câteva spirite ușoare dela noi. Tot ce este detracat în tinăra viață literară, tot ce miroase a parvenitism grotesc, se agită în contra acestei stafii imaginare. Și nimeni dintre dâșii nu este deplin dumerit asupra noțiunii înșăș — căci e îngustă și rău interpretată ori ce lozincă. Ce-a înțeles d-l Zamfirescu și ce bănuiesc sterpii ceilalți că înseamnă „poporanismul“? Înțeleg ei că înseamnă poporanism primejdios principiul că ori ce literatură se întemeiază pe comoara sufletească a poporului? Dar dovadă sunt literaturile mari ale tuturor neamurilor, ale căror rădăcini pornesc din adâncul izvoarelor sufletești ale fiecăruia. Înțeleg ei că accentele virulente de naționalism și tendințele închegate în strofe de bronz sunt o atingere a demnității artei poetice? Dar aceasta ar fi egal cu negarea minunatei puteri a atâtor glăsuri de poeți, cari cu lira lor au condus, mișcat și mângăiat popoarele în vremuri de restriște! Sau poate înțeleg ei că țaranul nu e om, că în sufletul lui nu clocotesc patimi omenesti, că suferințele și bucuriile lor nu merită o întrupare artistică? Dar o astfel de nenorocită concepție se opune diametral celei mai simple noțiuni de artă, care ne spune că sub mâna adevăratului artist ori-ce subiect se preface în operă trainică!

Prin urmare ce este „poporanismul“ și ce „antipoporanismul“ d-lui Zamfirescu? La această întrebare oratorul găsește în definitiv un singur răspuns mai precis, pe care îl reținem; „Poetul trebuie să fie aristocrat prin origină și aristocrat prin talent“...

Aici e deci toată sminteala. D-l Duiliu Zamfirescu de la Focșani ne cere să fim aristocrați. Și în acest punct clasicul „sublim absurd“, ce-l caracteriză, iasă iarăș la iveală. Căci aristocrat, de pildă, eră Beldiman, autorul „Heteriei“; aristocrați erau Văcăreștii, cari căutau să imiteze formele populare, începând cu poezioara „Intr'o grădină“; boeri mai erau Alexandri și Russo și toată generația lor cari prin popor au regenerat întreaga mișcare culturală; și aristocrat

al gândirii este conducătorul „Junimei“, care întreaga sa școală estetică și-a întemeiat-o pe podoaba literaturii populare. Dar vlăstarul negustorului din Focșani și apendicele său dela „Viața Nouă“, mica porodiță a vrednicului țaran din Densușul ardelean, — ce zei tutelari invoacă ei pentru aristocrația și origina lor? Ah, urită poveste a maslinei și a mămăligii picopsite!

Lăsați, vă rugăm! Cunoaștem noi aceste aberații. Și ascultați mai bine ce limpede le vede și ce demn le respinge și d-l Maiorescu, arbitru bunului gust, estetul senin, care timp de mai multe decenii a știut să păstreze echilibrul vieții noastre literare. Observați: cu câtă fineță înlătură partea personală din atacurile nechibzuitului orator; cu câtă ironie tratează așa numita parte științifică, — iar' pe de altă parte, cu ce căldură ia apărarea țaranului, „a cărui simplitate nu exclude frumusețea lirică, pe cum nu exclude energia epică, nici chiar conflictul dramatic“. Dar, mai ales, ce etern este adevărul din sfârșitul discursului d-lui Maiorescu, în care, — în potriva celor debitate de d-l Zamfirescu — se admite dreptul de existență „a feluritelor individualități artistice, numai cu o singură condiție, ca să fie în adevăr inspirate de simțământul curat al frumosului“...

Și cu aceste faimosul discurs provocător a fost definitiv clasat și „sublimul absurd“ pe deplin dovedit. Rămâne numai o mică chestiune de menționat, și aceasta de ordin mai mult personal.

Este acum a treia oară că d-l Zamfirescu încearcă să dea foc templului Efes și la fiecare încercare a căutat să răniască brutal pe câțiva scriitori. Sensibil ca o fată bătrână la ori ce atac, d-sa devine totuș intolerant și necuviincios față de cei mai de seamă contemporani ai săi. Scutit așa zicând de imunitatea academică, își rezervă lui singur dreptul de a adresă insulte ca „arendaș“ literar acelora cari nu sunt niște simple paiate literare. Aceste toate dovedesc, că dacă însușirile de scriitor ale d-lui

Zamfirescu nu sunt pe o treaptă superioară, în materie de bun simț și de colegialitate d-sa se află la un nivel deplorabil.

Kossuthiștii la răspântie.

Partidul Kossuthist începe să piarză tot mai mult terenul de sub picioare, îngreunând, în acelaș timp, și resolvirea pacinică a crizei. Șefii nominali și reali ai acestui partid — care constituie majoritatea absolută în Camera deputaților — se aventuriază din nou pe câmpiile pline de primejdii ale „rezistenței naționale“, de unde, cu trei ani înainte, nu putuseră scăpa decât cu prețul unui pact rușinos.

Partidul acesta a ajuns, în urma declarațiilor nesocotite ale unor fruntași ai săi, într'o situație grea de tot. Criza a izbucnit în urma campaniei pornite în interesul înființării băncii naționale autonome și nu se poate aplană decât cu prelungirea privilegiului băncii comune. Partidul Kossuthist ar trebui să renunțe dară, în mod sincer, la o cerere care a fost cauza izbucnirii crizei. Să renunțe acum la banca autonomă ca să aplaneze criza pe care au provocat-o cerând înființarea acestei bănci.

Hotărît, partidului Kossuthist i-se cere o jertfă. Dar acest partid a jertfit până acum atât de multe puncte principiare cuprinse în programa sa, încât jertfirea unei cereri ridicate mai mult incidental n'ar putea fi considerată de o dezertare dela principii. Renunțarea la această cerere trebuie să se facă, însă, sincer și pe față. Partidul chemat să alcătuiască noul guvern trebuie să declare că renunță la resolvirea momentană a chestiunii băncii comune, lăsând sarcina aceasta unui nou parlament ales pe baza votului universal, introducerea căruia va constitui singura sa misiune politică.

Declarația aceasta, însă, repetăm, trebuie să se facă sincer și pe față, fără subînțeleșuri, cum pare a fi fost planul

Cetăței eterne...*)

Nemuritor se 'naltă iarăș Phoebus,
Inseninând întunecata vreme —
Ca primăvara 'ntinerește timpul,
Ce ca un orb, tresare la lumina-i.

Invăpăiat, și-a reluat iar drumul
Eternul drum, p'albastre necoprinsuri —
Ca sufletul prin lumile visate
Rătăcitor, cutreeră iar cerul.

...Și iarăș falnic încunună Roma:
Ce-i candelă p'altarul omenirii
Și vieată 'ntruchipată din poveste,
Cu diadema lacrimilor sale.

Zadarnic azi mai caută vieața,
Ca un prooroc lumina peste veacuri:
— S'a stins și Virtus și lumina minții
Și-un Dante nu-i să-i cânte-acum „Infernul“!

*) Din caetul „Gânduri negre 'n versuri albe“.

Făclii îmi par...

Făclii îmi par aducerile-aminte,
Ce dureros lumina lor m'apasă,
Când mă 'ntâlnesc... iar când se duc pribege,
Mai mult mă arde flacăra-mi din suflet.

Și-acum s'aprint: din noapte vor s'alunge
'tunicul și-uritu ce-mi stă vecinic
La căpătâiu: un prieten din mulțime,
Ce m'a 'ndrăgit, ca buzele surâsul.

...Se sting, s'aprint... se joacă cu durerea-mi
Ca un copil cu lacrima din ochi-i,
Ca o icoană cu credința mumei,
Ca stelele cu sufletul pe mare.

Indurerati de cântul lor: vieața,
Adânc în noapte, ochi-mi prind a plânge
Și sting cu lacrimi îndârjite flăcări
Și potolesc în sufletu-mi tot iadul...

D. Marcu.

Insemnări.

Prietenul Rașei. — Parisul, noaptea. — In Bois-de-Boulogne. — Apașii.

Acum trei ani a murit la București un poet necunoscut, Costea Ciuguleanu-Cosciug. Fecior de țaran din munții Mușcelului, Costea Ciuguleanu-Cosciug își negă origina poporanistă și avea apucături aristocratice: ură natura, n'o pomenea niciodată în versurile sale și spunea că e descendent al lui Vlad-Țepeș. Noptile și le pierde la o ceainărie oveiască din calea Văcăreștilor, unde venia să convingă pe fata stăpânului, chinuită de nostalgia Galiției, că e stupid lucru să-ți fie dor de locurile unde-ai văzut lumina zilei. Rașela ascultă cu atenție, dar totdeauna sfârșea plângând și frecându-și ochii cu un colț al șurțului. Intr'o zi, i-a adus o poezie:

O Rașela nu mai plânge
Căci Galiția e vis,
Pleacă chiar din România
Du-te la Paris!..

Or și când și o și unde
Am putut să scriu, am scris
Că nimic nu e mai dulce
Decât falnicul Paris.

Căci-acolo orizontul
E mai larg și mai deschis,
Numai roze sânt, Rașela,
In Paris.

unor „fruntași“ cari au înaintat Maj. Sale un memoriu, cu intențiunea de-a trage pe sfoară țara. Planul eră ca noul guvern să prezinte Camerei proiectul de lege despre banca autonomă, Camera să-l voteze, Maj. Sa, însă, să nu-l sancționeze, — iar șefii partidului să declare că renunță la cererea lor, fiindcă în situația actuală e de nerealizat și convocă numai frământări politice noi.

Viena e hotărâtă să mențină neatinsă instituțiunea băncii comune. În hotărîrea această a sa e sprijinită de toate partidele politice din Austria. Ce mai așteaptă dară partidul Kossuthist? Crede, poate, că prin rezoluțiile academice primite la întrunirea regnicolară de Duminecă va putea influența asupra cercurilor conducătoare? Dacă Viena n'a cedat înainte cu trei ani, când „opozitia națională“ se bucură de o popularitate neștirbită și de nimbul unui partid dezinteresat și hotărît să ducă o luptă până la extrem pentru principiile sale, — va cedă oare acum, după experiențele acestor trei ani din urmă?

Partidul Kossuthist condus de Justh și partizanii săi poate să săvârșească acum un act de înaltă camințenie politică, oferind acum de bună voie jertfa ce i-se va impune nu peste mult cu forța: renunțarea la banca autonomă.

Audiențele miniștrilor Kossuth și Andrassy nu vor putea limpezi situația. Andrassy e aderent al băncii comune dar dispune de un partid prea neînsemnat; Kossuth e șeful unui partid puternic — pe care, însă, îl conduc alții — și nu e omul care să poată da îndrumări mântuitoare.

Nu se poate prevedea decât o singură soluție: *desărcinarea definitivă a actualului guvern și numirea unui cabinet nou de tranziție, care va avea misiunea să găsească calea de înțelegere între Coroană și partide, guvernând cu ajutorul parlamentului, în mod legal și constituțional.* Dacă nici acest guvern de tranziție nu ar reuși să limpezească situația, va urma un guvern definitiv, poate sub șefia fostului ministru Khuen-Hédervary, apoi di-

solvarea Camerelor și alegeri noi pe baza votului universal octroat.

Fără îndoială, încercările aceste nu se vor putea desfășura fără guduiri și frământări adânci, dar se vor termina, cu absolută siguranță, cu înfrângerea partidului Kossuthist, reducându-l la vechiul contingent de 60—80 deputați opoziționali discreditați.

În lupta actuală cu Coroana, șefii partidului Kossuthist au ajuns la răspântie. Dela ei depinde viitorul acestui partid puternic, care nu și-a pierdut încă toate simpatiile țării. Șefii și partidul își pot recâștiga încrederea tuturor împăcându-se cu necesitatea renunțării la o cerere irealizabilă și contribuind sincer la rezolvirea crizelor ce sguduie țara — dând mână de ajutor la *introducerea votului universal.*

Conferența comitetului central al partidului național.

Sub acest titlu ni-se trimite comunicatul următor:

Comitetul central al partidului național român din Transilvania și Ungaria a ținut ședința plenară la 4—5 Iunie în Budapesta, participând în număr mare și bărbații de încredere din cercuri ai partidului.

Debatând situația politică generală, comitetul a constatat că criza actuală politică rezultă în mod firesc din sistemul exclusivismului de rasă inaugurat, contrar adevăratelor interese obștești, în guvernamentul țării.

În consecință, comitetul mai mult ca ori și când e de convingere, că o soluție multumitoare corespunzătoare tuturor intereselor țării și popoarelor conlocuitoare precum și intereselor monarhiei întregi nu se poate închipui decât prin abandonarea acestui exclusivism în guvernament și prin inaugurarea democratismului adevărat, prin respectarea necondiționată a libertăților publice și ale drepturilor individualităților etnice din țară.

Comitetul a luat la cunoștință și a aprobat activitatea parlamentară a deputaților naționaliști, invitându-i să continue lupta lor pentru drepturile națiunii române, pentru realizarea programului

național român, insistând asupra introducerii votului universal în timpul cel mai apropiat și pentru inaugurarea adevăratului parlamentarism în Ungaria.

În cestiunea conferenței naționale comitetul a menținut hotărîrea sa adusă la 20 Ianuarie a. c., ca la timpul oportun să se convoace conferența națională proiectată și a decretat săvârșirea lucrărilor pregătitoare, astfel ca la timpul potrivit conferența să se poată convoca și ținească fără întârziere.

Comitetul național a constatat competența exclusivă a conferenței naționale de a se pronunța în chestia separării băncii Austro-Ungare, având toți membrii partidului a se conforma acestui punct de vedere. Comitetul național, remarcând tendințele contrare ale partidului național român de a sparge solidaritatea națională, observă că această solidaritate nicicând n'a fost mai mult justificată și reclamată de împrejurările politice, decât chiar în situațiunea actuală, care îndreptățește pe deplin programul și ținuta partidului național român.

Prezidentul clubului deputaților naționaliști, domnul Dr. Mihail a prezentat scrisoarea d-lui Dr. N. Șerban, prin care acesta supune judecării deputaților atitudinea d-sale din congregația comitatului Făgăraș, pe lângă declarația, că până la deliberarea acestei cestiuni nu va lua parte la ședințele clubului.

Asupra acestei scrisori se va pronunța clubul deputaților.

O manoperă Kossuthistă.

— Șach la Moștenitor. —

În cursul nesfârșitei crize s'a putut în mai multe rânduri vedea cum partidul Kossuthist a căutat să silească pe Moștenitorul de Coroană să facă mărturisiri de credință în ceea ce privește viitoarea Sa atitudine față de Maghiari. După obicinuita tactică, a pus presa să se jăluiască în privința Alteței Sale și să-l acuze de anti-maghiarism. Ii s'au atribuit fel și fel de cuvinte pe cari nu le întrebuințase niciodată. Și toate aceste pentru a obține vre-o desmintire sau vre-o confirmare.

*Nu mai vreau natura oarbă,
Nu-mi mai pare paradis
Dacă Sena cea suavă
Ah, dac'ai ști ce dor mi-e de Paris!*

*Limpede ca fundul mării
E al Senei fund închis,
Răulețul pare negru
Mi-e dor de Paris!..*

*Hai, Rașela, hai departe
Hai să mergem la Paris,
Căci acolo-i fericirea
Și adevăratul Paradis!...*

Poezia aceasta mi-a dat-o Rașela, zilele trecute. Evreica sentimentală din calea Văcărești are azi douăzeci și cinci de ani, își vopsește sprâncenele și nu mai visează Galiția și nici Bucureștii... A venit într-o bună zi, de gât cu răposatul poet, acum șase ani. Întâi voiau să se întoarcă, atât se simțiau de străini în Parisul plin de roze, de pe malurile Senei suave. Incet încet însă, s'a învățat și au trăit bine un an, fiindcă Rașela adusesese cu ea și economiile cafegiului din calea Văcărești. Mai târziu, veniră melancoliile zilelor de mizerie. Costea Ciuguleanu-Cosciug se uită dincând-încând la apele negre ale Senei, chinuit de gânduri funebre!

Apoi, începu a scrie versuri de dorul satului din munții Muscelului și să cânte vitejiile lui

Vlad-Tepeș. Într-o zi, a aflat că Rasela e necredincioasă și s'a aruncat în Sena. Acolo a răcit. O colectă făcută printre românii din Paris i-a permis să se întoarcă acasă și să moară în calea Văcărești, pe masa unde aburea odinioară ceaiul adus de Rașela infidelă. Azi, ceianărița care plânge de dorul Galiției are surâsuri inteligente, iar pe bietul Costea Ciuguleanu-Cosciug îl înșiră printre nebunii cari au iubit-o în pribegia ei de pân acum și au murit de dorul ei...

Când ai stat aproape două luni în Viena — orașul florilor, al prăjiturilor și-al femeilor frumoase — Parisul sgomotos și grăbit te ervaază, te indispune. În Viena e mai multă poezie. Viena e într'adevăr un oraș poetic. E liniște mai multă, mai multă intimitate, porturile și străzile sunt foarte curate, iar chelnerii te mângulesc de câteva zeci de ori pe zi, numindu-te „domnule doctor“ sau „domnul baron“. Și asta e ceva. De cele mai multeori te mângulește o calitate pe care n'o ai. Aici din „cetățene“, „burghezule“ sau „flăcăule“ nu te mai scoate „graçon“-ul ireverențios sau proletarul care te oprește în stradă, ca să te întrebe ceva.

Cafenele mari, ca în Viena sau Budapesta, nu sânt. Acolo, cafenelele au ceva familiar, care te atrage și te înlanțuie ziua 'ntreagă. La Viena depildă — îți mai aduci aminte, iubite domnule Vaida? — nu-ți mai vine să pleci din cafenea,

ci stai și păzești masa, câtă vreme mănâncă amicii la birt....

În Paris trebuie să umbli noaptea, fiindcă nu mai vezi praful și hârțiile de care sunt pline străzile, ci simți întreaga lui măreție visată odinioară. Noaptea e și ceva mai multă liniște. Lămpile electrice polcesc aerul cu o misterioasă pulbere de lumină, siluetele monumentelor celebre se înalță majestoase, iar umbrele de pe Sena au fiorul adânc, simțit în ceasuri de reverie după citirea unui roman. Noaptea nu se cunoaște nici fardul frumoaselor de pe bulevarde, iar dinții celor mai multe par naturali. La Bois-de-Boulogne salcâmi înălbesc cărările și umple aerul cald, cu parfumul lor. Muzicile care se aud în depărtare, răsetele femeilor, taina de pe lacuri și mirosul salcâmiilor, te neliniștesc. Fiori de voluptate plutesc de la un capăt la cellalt al pădurii... Bois-de-Boulogne e cel mai vestit cuib de dragoste din lume. Când treci singur — singurătatea îți dă ceva de superioritate — părechile cari tănuiesc în acunzișul unui boschet, îți par mielci presărați în cale, de care trebuie să te ferești ca să nu-i calci. Numai aci vezi ce banal și uniform e sentimentul cântat de poeți, divinizat de muzicanți: amorul.

Dac'aș trece la brațul unei prietene, m'aș smulge indignat și aș trimite-o la plimbare; noroc că sunt singur, — altminteri...

S'a întâmplat atunci o surprindere. Intr'o bună zi toate ziarele din Buda-pesta tipăresc un comunicat, în care se reproduce o pretinsă convorbire dintre Arhiducele Francisc Ferdinand și un nobil maghiar dela Curte.

In această convorbire Moștenitorul ar fi dat acelui nobil autorizație de a desminti tot ce s'a scris până acum despre sentimentele Sale anti-ungurești și a asigura pe cei din Pesta, că fără dânsii nici nu se poate închipui o viitoare guvernare.

Câtă bucurie în Israil! Ce mai ploaie de comentarii și de laude la adresa Moștenitorului!

Se întâmplă însă ca peste două zile vine din Viena o strașnică desmintire. Arhiducele nu vorbise cu nici un nobil ungar despre așa ceva și nu se exprimase iată de nimeni în mod favorabil asupra politicii actualului regim. Această categorică lecțiune a pus pentru moment capăt intrigilor Kossuthiste.

Dar presa lor tot nu s'a astâmpărat. Știrile în jurul Moștenitorului au căutat să curgă, cu alte născociri. Și rezultatul este că Alteța Sa s'a văzut silit să publice o nouă desmintire.

Ziarele vieneze ne spun, că într'un cerc de aristocrați maghiari, Arhiducele s'a exprimat în acest chip. „Mă socotesc cel puțin atât de bun ungar ca aceia cari conduc astăzi destinele Ungariei. Sunt și eu un prietin al națiunii ungare ca și D-Voastre, dar trebuie să vă obișnuți mai întâi a respecta interesele generale ale Monarhiei. Și în acest punct orice schimbare, care ar periclita situația de mare putere a Monarhiei noastre, este cu totul exclusă“...

Ceeace înseamnă că Moștenitorul a străvăzut planul de intrigi al Kossuthiștilor și că nu poate fi câștigat prin ademeniri la un rol ce s'ar împotrivi intereselor țării și majorității locuitorilor.

Frica de apași și de escroci a străbătut lumea. Toți străinii care vin la Paris aduc cu ei teama grozavă că într'o bună zi, la un colț de stradă, un individ fioros o să le pună mâna în gât și-o să le golească buzunarele. Alții, se feresc să intre 'n vorbă cu necunoscuți, ca să nu-i pungăsească. Zilele trecute eram la cassa teatrului Odeon și căutam un loc, în planul teatrului. Doi greci tineri voiau să cumpere bilet și mă 'ntrebaseră de-afară care loc ar fi mai potrivit. Acum ședeau lângă mine. Cucoana de la cassă spunea că nu mai are decât trei locuri, într'o lojă, dar că nu poate să le vândă decât pe toate trei.

— Hei, domnilor — zic — să luăm locurile astea 'n loje!..

Grecii se traseră înapoi, speriați, și bălbăiră într'o franțuzească rea!

Nu... Mulțumesc... Nu luăm!..

Apoi, grecește, unul către cellalt: — Ți-am spus eu? Așa intră în vorbă... Iți fac un serviciu și prietenia gata!..

... Seara, la reprezentanție, erau în parter. Când n'au văzut și-au lovit capetele ca și cum ar fi spus:

— Țsta e hoțul!..

Un tip cu șapcă, fără guler și cu pantalonii largi trece misterios pe lângă mine, îmi face cu ochiul și rade înădușit:

REVISTA POLITICĂ.

Tisza și Andrássy. Zace în firea crizelor să producă zi de zi senzații politice noi. Nici nu s'a limpezit încă chestia memoriului de care pomenise „N. Fr. Presse“ și același ziar ne aduce o altă senzație afirmând că între contele Tisza și contele Andrássy s'ar fi întâmplat o apropiere și înțelegere.

„Contele Tisza până acum a avut rol pasiv — scrie ziarul vienez între altele. — Părerea lui e că actuala criză trebuie s'o aplaneze partidele actuale, alcătuindu-se o nouă majoritate din partidele vechi. E de însemnat, însă, că Tisza și Andrássy au ajuns acum la înțelegere asupra unui mare număr de chestiuni și, lăsând la o parte vederile lui Tisza în ce privește reforma electorală (Tisza fiind dușman al acestei reforme), între acești doi bărbați politici sunt o mulțime de puncte de coatingere. Tot atât de bine se știe că fostul ministru președinte Tisza a avut repetite tratative cu actualul ministru de interne Andrássy și că au trecut de mult la ordinea zilei peste chestiunile cari îi indușmăniseră pe urma reformei volnice a regulamentului Camerei. Prietenii lui Tisza speră că șeful lor va observa în viitor altă atitudine. Sunt chiar și de aceia cari cred că Tisza va avea rol activ într'un eventual cabinet alcătuit de Andrássy... Prevederile aceste se bazează numai pe combinații sangvine. Fapt e, însă, — și e un fapt de mare importanță politică — că Tisza și Andrássy s'au apropiat mult unul de celălalt.“

Destăinuirile aceste ale ziarului vienez au stârnit senzație mai ales în cercurile politice ale partidului Kossuthist, cari speră să ajungă la putere. Ieșirea pe terenul politicii active a contelui Tisza ar fi într'adevăr o mare lovitură pentru partidul Kossuthist... fiindcă Tisza cunoaște mai bine, decât nimeni altul, slăbiciunile acestui partid și păstrează pentru el și reprezentanții lui frazeologi cel mai suveran dispreț.

În ce privește atitudinea viitoare a contelui Tisza în criza actuală, oricât de mare ar fi apropierea ce s'a întâmplat între el și contele Andrássy, nu e nici decum probabil ca acest bărbat politic odinioară și el „trădător de patrie“, să se angajeze acum la aplanarea crizei.

Criza actuală va trebui să se aplaneze pe cale constituțională prin majoritatea actuală, sau

— Să... hă... nghă... hă....

— Ce e amice?

Amicul își ia un aer dureros și s'apropie: N'am mâncat nimic... N'ai tu ceva? N'am unde se dorm... Uite... (Și-mi arată pe sub haină un inel) Dă-mi patru franci pe el... Am rămas fără lucru.. Văd eu că tu ești om cum se cade și nu mă spui: l-am furat, l-am furat dela stăpână meu inelul și ți-l dau pe patru franci...

— Ascultă amice, mi se pare că tu ai omorât și pe doctorul Steinheil?

— Da. De unde știi? Să nu mă spui.. Eu l-am omorât. Dă-mi patru franci!..

.... Am cumpărat inelul cu treizeci de bani și l-am dat spre amintire amicei Rașela, care l-a nenorocit pe bietul poet din munții Muscelului, pe urmașul lui Vlad-Țepeș....

Paris, Iunie 1909. Victor Eftimiu.

Orfelinat pentru orfanii de învățători. Cetim în „Unirea“ din Blaj: „Dl I. Bardoși, inspector r. de școli în pens., a binevoit a trimite biroului central gr. cat. al reuniunii învățătorilor din arhidieceză un „Libel de depunere“ despre suma de... 20 cor., (douăzeci de coroane), ca bază la înființarea unui orfelinat pentru orfanii de învățători. Totodată a trimis și un proiect de statute“.

Mai lipsește să trimită și un plan de clădire pentru orfelinat, un proiect de regulament intern etc... căci, fără îndoială, cu baza de 20 cor. înființarea orfelinatului e asigurată — peste 200 de ani.

prin disolvarea Camerei și publicarea de alegeri noi conduse de un guvern alcătuit de bărbați în afară de cadrele partidelor politice de azi.

Wekerle la Maj. Sa. Vineri la amiazi, ministrul-președinte Wekerle a fost primit, în Viena, în audiență de către Maj. Sa. Wekerle i-a raportat Maj. Sale despre situația politică generală, anunțând că toate încercările sale de-a menține actuala majoritate parlamentară au rămas zădărnice. În același timp a rugat pe Maj. Sa să desărcineze în mod definitiv membri cabinetului și să acorde o audiență miniștrilor Kossuth și Andrássy.

Maj. Sa s'a învoit să primească în audiență pe acești doi miniștri. În ce privește însăși criza, audiența lui Wekerle n'a contribuit cu nimic la limpezirea situației.

După Wekerle s'a prezentat la Maj. Sa moștenitorul de tron, care a fost primit într'o audiență de peste două ore.

Punctul „critic“ al crizei. Maj. Sa va pleca, ca în toți anii, și vară aceasta la Ischl, părăsind Viena la 20 Iunie. Data aceasta e cea mai importantă în istoricul crizei actuale. Dacă până la această zi nu se va putea găsi o formulă de rezolvire acceptabilă, criza va intra într'o fază și mai gravă.

Se afirmă, însă, că până la această dată Viena va comunica guvernului actual hotărârea sa în ce privește rezolvirea crizei.

Nedumerire. „Neue Freie Presse“ anunță că partidul kossuthist a propus împăratului următoarea soluție:

Lăsând la o parte celelalte divergențe, partidul kossuthist se obligă să introducă votul universal și să se conforme tuturor condițiilor stabilite prin pact. În schimb partidul kossuthist cere să poată continua politica coaliției, cu sau fără partidele din cari se compune astăzi coaliția.

Cu toate că împăratul își dă toată silința ca să resolve criza cât mai curând, el totuși nu va accepta propunerea partidului kossuthist, de oarece programul acestui partid e de așa natură că el oricând ar putea să agite masele poporului contra realizării angajamentelor luate și din această cauză partidului kossuthist nu prezintă garanții suficiente, cu atât mai puțin cu cât el nu dispune actualmente de nici o persoană cu mare influență în partid. Unii află că Justh ar avea mai mulți partizani în partid decât Kossuth însă cu toate acestea partidul nu pare a fi în stare ca să asigure existența instituțiilor comune ale Austro-Ungariei.

Libertatea de presă în Ungaria. Luni, la 6 Iunie, s'a desbătut înaintea curții cu jurați din Târgu-Murășului procesul de presă pornit împotriva ziarului „Gazeta Transilvaniei“ pentru articolul de Rusali (1908) „Sărbători vesele“. Acuzat a fost dl Victor Branște, apărător dl avocat Dr. Enea Draia.

Acuzatorul public, procurorul Tarr, a manifestat un șovinism extraordinar și în izbucnirile sale dușmănoase pentru tot ce nu e maghiar a fost de o violență rară.

Declarat vinovat, dl Victor Branște a fost condamnat la 6 luni închisoare de stat și 1000 (o mie) coroane amendă în bani.

Ca în — Ungaria!

Independenții pentru banca națională. După o pregătire șgomotoasă de mai multe săptămâni, în cele din urmă a avut loc „marea“ întrunire regnicolară a partidului independist din Ungaria. la 6 Iunie. La întrunirea aceasta, ținută Duminică abia au luat parte vre-o 4—5 mii de oameni. N'au fost de față nici Kossuth, nici Apponyi, nici Justh, și abia vre-o 50 deputați

Oratorii: Batthyányi, Hollo, Teleki și mulți alți necunoscuți au vorbit pentru banca națională. Adunarea a primit o moțiune în care se cere înființarea băncii independente în anul 1911 și se declară că partidul are încredere nestrămutată în Kossuth și fruntașii partidului.

Păcat de timp și banii cheltuiți cu drumul până la Pesta!

Audiențele lui Kossuth și Andrassy. Cum eră de prevăzut, audiența solicitată de miniștri Kossuth și Andrassy s'a terminat fără nici un rezultat.

Primiți, Marți, în audiență de câte o oră, amândoi miniștri și-au expus planurile de rezolvire a crizei, fără să primească nice unul aprobarea Maj. Sale.

CRONICA EXTERNĂ.

Conflict între prințul George al Sârbiei și ofițeri. Prințul George al Serbiei iar a început să preocupe opinia publică cu manifestările sale. Eră și de așteptat ca o fire așa de impulsivă, să nu poată stă liniștită multă vreme. Ultimele evenimente au contribuit și mai mult să irite firea deja irascibilă a fostului moștenitor, precum și faptul că o parte din oamenii politici și din ofițeri sunt în contra sa.

Unul din acești ofițeri, maiorul Ocanovici, a întâlnit deunăzi pe prințul George, care stă în fundul trăsorii, și fie că nu l-a văzut, fie că s'a făcut că nu-l vede, nu l'a salutat. Atât a trebuit pentru ca prințul George să vadă în aceasta o manifestațiune a ofițerimii vrăjmașe lui.

Maiorul Ocanovici cerând Regelui o audiență se întorcea tocmai dela palat. Întâlnindu-se piept în piept cu prințul George, acesta îl trase la răspundere în mod brusc.

Maiorul se adresă adjutantului, spunându i că în urma cuvintelor și tonului prințului George, consideră audiența sa ca neterminată și cere să vorbească din nou cu Regele. Adjutantul refuză, obiectând că trebuie din nou să ceară audiență.

Atunci prințul George spuse: „Ce vrea omul asta! Haide, să mergem amândoi la Rege. Arată-ți epoletele. Te a-și face bucăți într'un duel.

— Poftim de mă fă bucăți, răspunse iritat maiorul, — mă pun la dispoziția d-voastră.

În urma bruscării maiorului de către prinț, acesta își trimise martori, pe doi colegi ai săi: Prințul de și declarase că vrea să se bată în duel, refuză în cele din urmă...

A doua zi, maiorul Ocanovici a fost din nou primit în audiență de către regele Petru, care l-a numit comandant al regimentului de cavalerie din Niș, — ca răspuns la insultele cari i-le a adresat prințul George.

Intrevedere între împăratul Wilhelm și Țarul Rusiei. În curând va avea loc, pe apele finlandeze, o întâlnire între Împăratul Wilhelm al Germaniei și Țarul Rusiei. Din știrile primite din Germania reiese că împăratul Wilhelm se va imbarca la 15 Iunie pe yachtul „Hohenzollern“ spre a se duce la Danzig. De-asemenea iachtul „Standard“ a și sosit la Peterhof, de unde va plecă cu Țarul în apele finlandeze.

În cercurile politice se accentuează că această întâlnire este o dovadă cum că chestiunea bosniacă n'a turburat relațiunile dintre Germania și Rusia.

Presa declară în mod categoric că întâlnirea celor doi monarhi nu înseamnă izolarea Angliei. Ziarele recunosc, însă, că de la această întâlnire va depinde politica viitoare a Rusiei.

Inițiativa acestei întrevederi a pornit dela Țar fără ca împăratul Wilhelm să fi exercitat vre-o influență asupra Țarului.

Țarul voește să mențină prietenia tradițională dintre Curțile din Petersburg și Berlin și să-și exprime în același timp dorința ca această

prietenie să se introducă și în relațiunile politice ale ambelor țări.

O schimbare de frunte a politicii rusești însă nu este de așteptat, deoarece Rusia va menține și pe viitor alianța cu Franța și Anglia.

De altă parte, în sferile diplomatice din Petersburg se afirmă că împăratul Germaniei de aceea caută o întâlnire cu Nicolae II ca să vadă ce atitudine să ia în chestiunea Cretei. (Se știe apoi că Țarul Rusiei e nepot al regelui Greciei).

Cancelarul Buelow nu va lua parte la întâlnirea împăratului Wilhelm cu țarul, fiind reținut de tratativele începute în chestiunea reformei financiare, în schimb vor fi prezenți secretarul de stat von Schoen, ambasadorul din Petersburg, împreună cu atașatii militari.

Întâlnirea va avea loc între 15 și 20 Iunie.

O bibliotecă militară și un căpitan harnic.

Un căpitan al regimentului de infanterie ces. și reg. Nr. 51, dl Gustav Dekáni, nu un român, dar un oficer foarte cetit și cu o gândire nobilă și umanitară, înțelegând suflarea vremii, care-i spune, că a conduce o companie nu înseamnă numai a instrui pe feciori în executarea mehanică a mișcărilor și alergărilor regulamentare, ci mai vărtos a le crea individualitatea, a-i învăța și la alte lucruri, prin cari li-se desvoaltă mintea și prin cari se poate deștepta în soldați mai multă voie pentru viața militară, s'a pus pe lucru de când stă în fruntea companiei 15 a numitului regiment și a ajuns rezultate uimitoare, căci îl iubesc și-l cinstesc feciorii, cum rar se mai întâmplă în armata noastră.

La regimentul amintit Românii sunt în majoritate. Cele 10% de recruți analfabeți, ce intră an de an la compania dlui Dekáni, încă sunt umplute mai ales de Români. Prin zelul numitului căpitan însă în timpul cel mai scurt la compania sa se pierde analfabetismul. Căci cei mai mulți bucuroși, iar unii de sila disciplinei militare, se pun pe lucru; la urmă apoi toți îi sunt mulțumitori dlui căpitan, dorind „să-l trăiască Dzeu“.

Mi-a spus un caz, pe care în interesul cauzei țin să-l comunic. A căpătat la companie pe un anumit Cojocariu, care venise într'adevăr „dela oi“, cum li-se zice în termeni militari celor mai bătuți la cap. Cea dintâi rugare, cu care a mers la raport, a fost să fie lăsat să doarmă afară, căci „în casă“ și-a uitat de când a dormit și deci s'a „desvâțat“. Dl Dekáni a observat însă din primul moment în ochii ciobanului necultivat schinteia unei rare deșteptăciuni. Și s'a apucat de cioplit, ajungând la niște rezultate ca din povești. Căci: în vremea instrucțiunii de recruți omul Dsale a învățat să scrie și să cetească românește după sistemul Gabel. Peste iarnă a învățat să vorbească, scrie și să cetească ungurește, așa că'n Iunie a făcut examen privat din cl. I și II. civilă, iar în Noemvrie din cl. III, și IV. Toate acestea dară într'un an, când ciobanul avea să învețe și alte celea. Acuma e „Zugsführer“ la finanțe în Zam și-și așteaptă tocmai înaintarea. La o întâlnire cu dl căpitan a lăcrimat de fericire și n'a știut care mână să i-o sărute mai iute. „Românul e inteligent dela fire — mi-a încheiat povestea dl Dekáni — numai trebuie cultivat“.

Afară de astă instrucțiune în cetit și scris dl căpitan Dekáni a mai făcut și face încă o ispravă de lăudat. Și-a înciripat adevărat din mijloacele-i proprii, fără sprijin erarial, o bibliotecă în cărți ungurești și românești, pe cari le împrumută feciorilor, să le cetească în vremea lor liberă și în zilele lungi de serviciu de sentinelă, „la vardă“, cum se zice. Că ce treabă bună face prin asta, poate înțelege ușor ori și cine. Timpul liber, ce-l lasă cătănia în destul belșug, nu se petrece în tămpirea simțurilor, în trândăvie și în alte nărăviri rele, ci în folos. După o slujbă de

3 ani ies feciorii noștri oameni. Asupra câștigului ce-l avem din punct de vedere național în urma principiului dlui căpitan, că feciorii trebuie să fie cultivați în limba mamei lor, cred că nu-i de lipsă să mai trag atențiunea nimănuia. Gândească-se cetitorii la starea culturii românești din Cluj și jurul lui și-și vor putea închipui, că dl Dekáni, având inimă și simț de dreptate, lucră cu mai mult spor decât cursurile noastre de analfabeti din viața civilă, ori decât o bibliotecă poporală de prin despărțămintele „Asociațiunii“. Căci viața militară taie adânc în caracterul feciorilor.

Rău mare este însă, că pe seama bibliotecii companiei dlui Dekáni încă nu s'au putut aduce destule cărți românești. De aceea îmi iau voie a ruga pe ceice vreau și pot, să binevoiască a trimite pentru biblioteca numită cărți potrivite, scrise — bine înțeles — într'o românească frumoasă poporală, ca: povestiri de tot felul, cărți de istorie, basme, colecțiuni de poezii populare, îndrumări pentru viața economică etc. etc., pe adresa: Kommando der 15. Feldkompagnie des K. u. K. Infanterieregiments Nr. 51, Kolozsvár, — ca astfel să sprijinim străduințele aproape unice în felul lor în oștirea noastră ale vrednicului comandant de companie. Deșteptarea flăcăilor noștri, ce urmează din cărțile trimise, le va fi dăruitorilor destulă răsplată.

Cluj, în 4 Iunie st. n. 1909.

Dr. Tr. S.

Nancy.

— Ia lasă, prietine, nu te mai opri și aici. Orașele toate sunt la fel. Aceiaș arhitectură convențională și banală; aceiaș strade cu tramvaile, automobilele, și pictorii lor; aceiaș oameni învesmântați în aceleași haine ale modei internaționale, o, te apucă desgustul de la o vreme de atâta uniformitate.

Eu mă uit zăbind nedumerit la prietinel meu.

— Da, da, continuă el, știu, că iar o să mă porți prin muzee, prin biserici, ca și cum nu ți-ar fi de ajuns. Muzee: tablou lângă tablou, treci repede pripit și după ce-ai ieșit, totul se pierde într'un amestec turbure de culori și în durerea de cap care te chinuște. Biserici: aceleași ziduri mohorite, aceleași ogive și turnuri gotice, ca și la Strasburg, ca și la Stuttgart ca și la Freyburg, ca în toate părțile. Te sature, îți spun curat, mai bine ne oprim în Maiu când se va deschide expoziția internațională.

— Expoziția internațională, nu dragul meu, eu am groază de expoziții, de înghesuiala hibridă de tot felul de oameni și tot felul de lucruri. Eu rămân acuma.

Ne-am despărțit. Și nu mi-a părut rău...

Pentru că din câte orașe mari și mici văzusem până atunci, nici unul nu înfățișează atâta armonie și măsură în frumusețea lui foarte rară și foarte caracteristică, ca acest oraș vechi de aproape o mie de ani, ca aceasta capitală a vechi Lorene sfâșiate. Negreșit că nu în cartierele noi, în acel cartier Sfântul Ioan care se întinde dincolo de gară, ca un adevărat oraș american, va trebui să cauți această frumusețe; ci în centrul orașului, centru din care gustul și simțul de frumos al lui Stanislas Lecinski a făcut un colț vrednic de Lorena și poporul, preste care i-a fost dat să guverneze. Nimic nu a fost schimbat din arhitectura caselor, construite toate în secolul al XVIII de arhitectul Heré, sub acest duce Lecinski, fost rege al Poloniei, de jur împrejurul peții care-i poartă azi numele... Nicăiri nu am văzut o armonie mai desăvârșită în liniile arhitectonice ale tuturor clădirilor, în liniile mari, care formate de ziduri și coperișuri conturează o piață. Între clădire și la capătul stradelor, care se deschid în piață, se ridică uriașe grilaje de fer, cu ornamente aurite, care, ele însăș opere de artă

de o valoare superioară, închid golul și desăvârșesc armonia... În mijloc și în fața primăriei, care e cel mai frumos din toate edificiile construite de Heré, se înalță colosală statuie în bronz a lui Stanislas Lecinski însăși, ridicată de urmașii recunoscători ai aceluia pe care așa de părintește îi cârmuise. În fund, între două fântâni cu subiecte mitologice, arcul de triumf, în același stil și de același arhitect, face legătura pieței Stanislas cu piața Carrière. Aceasta e un fel de alee largă mărginită de două rânduri de arbori, un fel de terasă, care a văzut în alte vremi sticlirea zalelor și desfășurarea vitejiei cavalerilor în întrecerile lor de arme. Capătul cellalt al pieții Carrière, în fața arcului de triumf, se lărgeste în două hemicicluri, împodobit cu statui de zeițăi păgâne. Aceste hemicicluri cuprind între ele, ca două aripi, fostul palat de guvernământ, azi reședința corpului de armată.

Nancy e un oraș de cultură, oraș care oglindește geniul francez în toată bogăția lui... Universitatea e una dintre cele mai de seamă din Franța; cele patru facultăți: drept, medicină, știință și litere, atrag studenți din toate părțile Franței și ale lumii, cea ce-i o ușurare pentru acel Paris înfrigorat, care ar avea să concentreze ca într'un creier uriaș toată mișcarea intelectuală și artistică a poporului celui mai intelectual și celui mai iubitor de artă.

Români sunt în mare număr; ei trăesc răzlețiți unii de alții, nu se cunosc între ei și mulți cunosc foarte puțin și rostul pentru care lasă acolo bani grei și cei mai frumoși ani ai tinereții lor. Anul trecut urmă cursurile un tânăr de o inteligență extraordinară, purtătorul unuia din vechile noastre nume ilustre: un Boldur, care uimise numai după primul an de studiu, pe profesorii lui. Dar nu odată de sufletele mari se leagă drame dureroase. Acest tânăr, aproape un copil, care cu un an înainte disprețuia pornirile sentimentale, și-a curmat zilele acolo între streini pentru o dragoste.

Între instituțiile de cultură ale orașului se numără și școala de silvicultură, unică în Franța și cea mai bună școală de acest fel din lume...

O comoară de artă, cum nu găsești decât în marele capitale, este muzeul de pictură, instalat în mai multe săli ale palatului municipal. Păstrat cu toată pietatea și vrednic de a fi văzut, e vechiul palat al ducilor de Lorena, clădire din secolul al XVI, cu coperișul foarte înalt, cu monstri de piatră sub strașini, pe gura cărora se scurge în stradă apa coperișului și cu postalul împodobit cu sculpturi vechi. El e transformat azi în muzeu de istorie națională. Alături e Biserica Cordelierilor, din secolul al XI, cu amintiri dintre cele mai prețioase pentru istoria Franței. Ea e construită de René al II-lea în amintirea biruinței lui împotriva lui Carol Temeraruși cuprinde mormântul ctitorului și a urmașilor lui. Azi se face aci liturgia în limba germană de un preot trimis din Viena Biserica a rămas proprietatea Împăraților Habsburgi, descendenți din vechii duci de Lorena.

S'ar crede că în întreg poporul francez a murit sentimentul religios și că într'un oraș care are patru biserici mari și o catedrală de toată frumusețea construită de Mansart, nu s'ar mai fi găsit nimeni, care în a doua jumătate a veacului trecut să-și mai jertfească banul pentru a se clădi o nouă biserică. Și totuși așa e: Sf. Epure s'a terminat la 1879 și e o capodoperă a stilului neogotic și mândrie a orașului... Ceace nu înșamnă că Nancy e un oraș de clericali austeri și mohoriți.

E un oraș de viață puternică, de petreceri, de sgomot, de artă, de ciocniri ale spiritului, de oameni cărora le place să se lase în voia pornirilor lor de popor vesel și vioi. Du-te în grădina publică, în strălucita lor Pepiniere, în care și-au ridicat monumente la trei pictori și nu alt-

cuiva; plimbă-te pe strada principală, pe rue Sf. Ilean, unde tineri universitari cu pălăria pe-o sprânceană, bătrâni eleganți și femei de lume vin să se vadă; intră'n magazine, în cafenele, la spectacole și ai să vezi pretutindeni un popor desghetat, fericit, fin, surzător, foarte politic, ori foarte obraznic, numai de dragul unui gest ori a unei vorbe de spirit.

Pe strade coloane de soldați, care nu mai sunt soldații dela Lunéville. Sunt sprinteni, sănătoși, roșcovani, foarte îngrijit îmbrăcați și foarte demni, conștienți parcă că-i privește un oraș mare și-i judecă o lume aleasă.

Dar medalia are și altă față: în cartierele întunecoase și sărace, acolo se îngrămădesc în chilli umede, în subsoluri, când le au și pe acestea, oameni sălbăteciți de nelucru, de foame, de vițiu, care se răspândesc sara ca niște umbre, se strecoară chiar în centrul orașului pentru a pândi pe trecătorii singuratici și a-i dispuiă cu o dexteritate de jongleuri și cu îndrăzneala desnădejdei, foarte vecină de lașitate, de pungă, ciasornic și nu arareori și de haine. Poliția nu poate face mai nimic împotriva acestor apași ai tuturor orașelor mari, pentru că arestările și pedepsele nu pot înlătura cauza care-i produce.

Când l-am cunoscut îndeajuns, în toate cele șapte direcții însămnate de cele șapte porți vechi ca de cetate ori noi în formă de arc de triumf, părăsesc orașul sgomotos, trec Meurta și mă urc în soarele limpede de primăvară pe platoul sterp dela Malzéville, care domină ținutul și trebuie să-l apere cu gură de tun la nevoie.

Stau cu spatele răzimat de trunchiul scund al unui Pinus montana, în bătaia tare a vântului care a incolăcit ramurile acestui sărman arbore prăpădit. De jur împrejur privește cea mai bogată în contraste pe care am văzut-o vreodată. Platoul sterp, pe care crește iarba deasă, tare, tăioasă a înălțimilor uscate. Pe coaste pini îndârjiți în luptă cu vântul, spini și pietre vinete, smâltate ici colea, ori grămădite în surpături ce au înfățișarea unor rane ale pământului. Mai departe în văi satele, îngrămădiri de cutii albe, roșii, cenușii, în mijlocul arăturilor proaspete de culoarea întunecată a coajei de castană. Pe fondul acesta închis, rade ici colea o blană verde de grâu de iarnă, în lumina bogată a soarelui.

La orizont pădurea moartă, roșietică, care îmbracă spinările dealurilor ca părul creștetul unor monstri. La poalele platoului viața internă omenească: orașul, imens furnicar, din îngrămădirea de case a căruia se ridică ca niște uriașe vârfuri de bănci turnuriile bisericilor. Apoi valea strâmtă a Meurtei, care curge șerpuiind ca o panglică de metal, frântă și întortochiată. Alături de ea canalul ce-o leagă cu Rinul sub greutatea șăucilor și a șlepurilor încărcate. De-o parte și de alta sate îngrămădite pe care le înecă în fum coșurile fabricilor, ce se țin lanț ca un lung șir de pilastri svelți cu capitelurile fumegânde.

G. C. Ionescu.

O priveliște tristă. *)

Conservatismul, o însușire bună a poporului nostru, a adus cu sine mult bine, că ne-am păstrat limba și legea, apoi portul și obiceiurile. În tot binele însă, dupăcum este știut e și rău. În cursul vremurilor vitrege neamul nostru s'a molipsit și de boale grele, ale căror efecte ne crapă astăzi obrazul de rușine, mai la toate ocaziunile, în diferite feluri și chipuri. Așa d. e. e slugărnicia și îndărătnicia fără seamăn a poporului nostru, pe cari încă le păstrează și le moștenește din neam în neam.

Uite cum acum greaua situație, nou creată a școlii române și peste tot tentațiunile și in-

*) Publicăm acest articol trimis de un tânăr cărturar dela sate. În el se oglindesc sentimente și credințe cari nu sunt străine de generația mai nouă. N. R.

cercările de stăvilire a desvoltării noastre etnice în loc să ne potenteze vigoarea, să ne escite ambiția de luptă, să ne aprindă sufletele pentru ultimul asalt, pare a ne fi paralizat, în cele mai multe locuri și vioiciunea de până aici.

Și deși s'a dat signal pentru încheierea rândurilor, și s'a stărnit și agitație în lungul și latul țarinelor românești, sufletele noastre, înfrățite cu durerea, înfrânte și decepționate adeseori, își pleacă și de astădată capul înaintea sabiei, pentru a nu fi tăiat, după zicala veche: „Capul plecat sabia nu-l taie“, își impacă și de astădată conștiința tulburată, căci își zice mângându-se: „Așa e să fie“!

*

Dar oare pentru toate câte patimi se deslăntuesc asupra traiului nostru și ne stânjenesc mersul normal de desvoltare vom avea scuze în fața lumii și conștiinței proprii?!

Între împrejurări maștere dela oricine se pretinde numai „minimul“ și „relativul“! Noi am putea d. e. dovedi, că satisfacem măcar acestor pretențiuni? am fi știut în acest caz azi mai mult, am fi putut și mai mult și, ca popor conștiu de sine, nu ne-am fi putut teme azi de furtună, nici soartea școalelor nu eră atât de expusă. — Că credințele în puterile proprii a slăbit în mod considerabil, sau cel puțin de loc n'a dat înainte, e cert. Semn, că această virtute omenească, care oțelește și incurajază, nu poate crește mare în sufletele înțelenite încă de buriana neștiinței!

Dacă stai să observi afii, că lucrurile la sate, acolo unde ne socotim puterea, se prezintă mult mai slab, decum s'ar crede. Va tot curge apa pe pârâu, cine știe?! până când își va cunoaște fiecare locul său și partea sa de muncă; „e mult pân' departe“ spre soare-răsare! Azi nu putem vorbi deja de vre-o acțiune sistematică, (afară de aceea a „Asociațiunii“, nesprijinită de mulțime), tot orbeceasca și nimereasca se practică în toate ale noastre. Dela luminarea altora de mai vedem câte ceva, altfel ar fi și mai întunerec, sau siliți de vre-o forță majoră. Așa d. e. țăranul nostru gunoeste locul cucuruzului, dupăce a văzut într'un târziu pe vecinul sas sau notarășul ungar și s'a convins și el de rentabilitatea acestei nouă inovații. A început a se mai țineă ceva la preț și a nu-și mai da chiar de pomană ouăle, capra, vaca și produsele sale, ca Dănilă Prepeleac, care calea-valea, că-i mână și câinii din traistă, dar de ce nu-și știe bietul Român nici astăzi prețul munca sa cinstită. De ce?! Iar puiul nostru de țăran n'ar mai merge la școală de n'ar fi „ha pârđalnică de lege“. De ce?! E greu să înveți tot din pățania altora și-i lucru îndelungat, și și mai greu de silă! În ambele cazuri, fiind omul predispus a primi mai mult cele rele, el pe acestea numai le va observa, silit de legi și porunci la ceva, cu atât mai vârtos, „și va întoarce sumanul din cotro vine vântul“.

* * *

Nu se educă poporul! „Educație“! e vorbă la noi, vorbă goală, sau product sudic, sau orice altceva, ce nu cunoaștem încă, ce nu se face la noi, ce poate n'am văzut și nici nu putem să pricepem. Rușine mare ar trebui să simtă cei ce profanează sfințenia chemării apostolicești cu limbi și caractere murdare, de căpătuia! Căci ce altceva înseamnă pentru un preot sau învățător cariera sa, decât o căpătuia, un meșteșug, izvor de câștig, așa ca d. e. ferăria, lemnăria, plugăria sau negustoria, lipsite de ideal, dacă nu-i în stare și nu se poate îndemna a-și abona cel puțin unica revistă în specialitatea sa! Ce încredere poți avea în astfel de oameni, cărora le lipsește și cel mai elementar spirit de jertfă, pentru ceace e bun și folositor, ci, fără sfidare și părere de rău, lasă să spună, acum pentru a douaoară, în curs de 2 ani de zile revista pedagog. „Vatra Școlară“. Iată, mă rog, recunoștința, ce

se păstrează dascălilor vrednici! Iată dezavuată iubirea și devotamentul față de carieră, a celor ce conduc destinele unui neam întreg!

Un spirit îngust și materialist întâlnești în toate părțile. O viață de tot comună, fără griji, fără muștrări, fără nici un interes, decât cel personal, a rezultat deplasare, lipsă de energie, judecată tulbură, bolnavă, utilizată și influențată. Nu mai sunt principii! Fesul se schimbă după interes. Hărțuțiile între preoți în unele părți, între învățători în altele, cele dintre preoți și învățători în toate părți (onoare excep.), dintre aceștia și popor, congrua, leafa de 500 a dascălului, cumpănesc azi, și în parte hotărăsc, toate, aproape toate mișcările acestora.

Avem preste 4000 de școli popor. rom., și și mai multe biserici, la ale căror altare slujesc mulți preoți și învățători; avem apoi și alt număr mare de inteligenți, o literatură bogată, instituțiuni culturale ca: Biserica cu autonomia sa, Asociațiunea, Bănci și alte reuniuni. Sunt date deci mijloacele suficiente pentru o înaintare corăspunzătoare, (și se pot încă crea), și peste poporul nostru s'a înstăpănit și se susțin totuș o mulțime de moravuri și obiceiuri rele ca: beția, superstițiile, slugărnicia, îndărătnicia și altele asemenea, și câte rezultă din ele. — Cine educă poporul? Cine face școala cu el Dumineca, sârbătoarea întreagă?!

Acestor întrebări e de prisos ori-ce răspuns! De însemnat însă este, că: Câtă vreme nu se va face aceasta (școală cu poporul) în tot timpul liber, câtă vreme nu se vor înființa în continuu reuniuni și însoțiri (tovărășii) de tot felul, biblioteci populare și săli de lectură. Până-când nu se va auzi de pe amvonul bisericii povești și pilde, în legătură cu explicarea sf. evanghelii și a cultului divin, pilde amăsurat împrejurărilor și trebuințelor timpului de azi, înlocuind astfel — măcar și mai rar) cazania veche, cetită monotona și într'o răsuflare, pe sărite, numai ca să fie, în vremea poporului, datat să se distreze în acest timp, se mișcă, se razimă, se schimbă pedreptul; iar femeile urmează vecinicii lor șopot. Și mai presus de toate: până când „cei chemați“ nu-și vor cunoaște chemarea, zadarnice. O voi visuri și „viitor de aur!“, zadarnice ori ce așteptări spre progres: poporul nostru tot numai de soarte va fi condus la „pământul făgăduinței“, ca și până acum!

Zadarnic va mai publica și răspândi I. P. M. Metropolitul sau Ven. Consistorul pastoral și apeluri, ca d. e. cel pentru nenorocirii din Italia, cel pentru banca culturală, sau pentru instruirea analfabeților, dacă nu este, nu va fi cine să „ia aminte!“ Și mai zadarnic va căuta sprijin în lucrarea sa „Asociațiunea petru literatura și cult. poporului român“, care nu se poate impune batăr nici ca autoritate. Și alte multe sunt zadarnice unei oștiri fără țil și ideal! Poate fi contestat oare acest adevăr, petcetluit cu realitatea tristă a lucrurilor. M'ăș putea referi și la cazuri concrete și n'ar fi neconsult, pentru a salva cinstea celor vrednici, dar e mai bine deocamdată zis în general, așa fără specificări, pentru a nu provoca direct scrășniri de dinți și patimi nejustificabile.

Un simptom acesta cu urmări funeste incalculabile pentru școală, și biserică, organele noastre superioare bisericesti nu se vor îngriji cu mai mult succes de curățenia și tăria caracterelor slugilor sale cele mai alese, atât în cursul studiului, cât și, îndeosebi, supraveghându-i pe aceștia mai târziu în viața și activitatea lor. Până când această selecțiune de „buni“ și „răi“ nu se va face cu rigoare convenită cauzei, se va lăți tot mai mult decât curății, ca pecinginea, relele pe trupul neamului nostru. Căci se impuținează săpătorii conștii și nu are cine le stărpi.

Azi în vie sunt mai mulți numai simulațori! Că așa este, voiu aminti un caz pe cât de naiv pe atât de caracteristic:

Când în seminarul din Sibiu aducea (odată!) cutare domn prof. coarde pentru vioară, diapazoane, toți se întreceau spre a se anunța, tot așa și cu „dicționarul de muzică“, mulți și-l-au luat, că-și ziceau: „Să-l luăm, că nu mai trebuie învățată muzica vocală!“ Altădată, când cutare domn prof. a adus primul număr din rev: „Vatra Școlară“, aproape toți, fără excepțiune, s'au înscris la abonament (se înțelege că pe așteptate), pentru a simula interes față de numita revistă, dar am văzut pe mulți, cari nici n'au tăiat coalele tipărite ale aceleia. Că așa a fost: azi numai patru din acei colegi s'au mai abonat revista! Dintre toți învățătorii români din Ardeal, Bănat și Țara-Ungurească 166 de inși! „Faptele vorbesc!“

R.

Iarăș din tractul Mercurii.

Există principiul susținut atât în domeniul literar cât și moral, că criticului i-se impune obiectivitatea, mai presus de toate trebuie să-și aleagă materialul binecunoscut, pe care are să-l macine pe moara sufletului și conștiinței sale imparțiale privindu-l nu cu ochii răsbunării și-a patimii, ci „sine ira et studio“.

Deviza marelui Tacit îl supravețuește, ea trăește infiltrată în inimile nobile, nepătimașe, ea e sublimă, dăinuitoare pentru veci, însă nu e adică și acelor suflete, cari preocupate fiind mistifică adevărul punând vâl asupra lui.

Odată cu primăvara, arșița soarelui de Maiu încălzește inima țaranului de pe șesul Săcașului, se prezintă „falnică închipuire“ care în mod simbolic deșteaptă în bietul „Săcașan“ simptome îngrijorătoare.

Numai astfel se poate explica originea articolului publicat în Nr 16/909 și subscris de „Săcașanul“ a „Din tractul Mercurii“.

Tristă constatare dar nedovedită, că tractul Mercurii ar inota în lacul decadentei morale și ireligiozității, că era de aur a tractului ar fi apus odată cu retragerea părintelui Ioan Droc.

Articolul „Săcașanului“ ar fi format un ce întreg, dacă după atâtea constatări frumoase față de trecut și după atâtea decepție față de prezent ar fi citat și aplicat și asupra persoanei sale rândurile potrivite din Eminescu. „Iară noi, noi epigonii, inimi reci, harfe sdrobite“, „Mici de zile mari de patini“...

Invinuirile aduse dlui protopop Avram S. Păcurar, că n'a stăruit în jurul salvării școalelor, că a distrus tot ceea ce s'a zămislit pe timpul antecesorului său, sunt porniri dușmănoase, sunt preocupările personale, iar nici decât critica obiectivă a stărilor faptice.

Să nu facem vorbă multă „verba volant exempla trahunt“.

Prin reproducere de idei voesc a reformprospetă dlui „Săcașan“ jertfa de sine și zelul ce l'a desvoltat actualul protopop al tractului Mercurii în jurul susținerii și sprijinirii școalei din Poiana.

A fost de față întreaga inteligență din Poiana la zelul desvoltat de dl protopop în fața sinodului și comitetului parohial și probabil, ba cu siguranță avea rezultat, dacă timpul cel vitreg și vânturile nordice n'ar fi adus sămânța de pe malul „Secășului“ și dacă Poenarii cumiști și rezoluți ar fi stărpiț raul de mult din rădăcină.

Deci vina aicea n-o poartă dl protopop, nu e cauza certelor din Poiana șeful tractului, ci în primul rând inteligența din Poiana în frunte cu dl preot Ilie Dobrotă, care la insistința obositoare pentru liniște a imparțialului M. O. D. medic cercual Dr. Victor Mihu a declarat în prezența și în casa Mult St. medic, că nu e pentru Concordie.

Această declarație e dovada cea mai eclatantă, că cauza desbinării între inteligența din Poiana și popor nu e dl protopop, nu e poporul, ci e însuș

preotul Ilie Dobrotă în special și în general inteligența întreagă.

Cine a mai văzut, ca în o comună de o naționalitate, de o confesiune, cu 7 învățători, 3 preoți și 2 notari, morala publică să decadă atât de mult în cât sărmanul popor istovit de grijile vieții, sătul de discordia ce bătue inteligența, să denege ori-ce concurs la opere de interes obșteșc, să neglige școala și biserica.

S'a înființat „Reuniunea de înmormântare“ în anul 1907 cu 600 membri, o instituțiune curat umanitară, și ce să vezi: de a-i căută cu lampa lui Diogene nu află decât un preot din 3 (Dl Nicolae Dobrotă) 2 învățători din 7 (Dl Romul Vraciu și Elena Bărbat) și cei 2 notari, iar restul stă ca „Săcașanul“ în tufă.

Die „Săcașane“, dta cunoșteai pe dl „Statut Organic“ în anul 1906 când cu ocaziunea alegerii de contabil bisericesc în calitate de președinte al comitetului ai votat deși n'a fost paritate de voturi, crezând prin aceasta reușita agreatului dtale?

La caz, că dl „Săcașan“ n'are cunoștință, rog pe dl părinte Ilie Dobrotă președintele comitetului în „illo tempore“ a ne răspunde. — Aceasta împrejurare e dovada cea mai eclatantă, că președintele susnumit sau n'are cunoștința de „statutul organic“ sau dacă are nu l'a luat în considerare, în orice caz regretabil și dureros pentru viața noastră bisericască.

Să mergem mai departe.

În anul acesta alegerea comitetului parohial fiind anunțată în regulă, iar dl părinte Ilie Dobrotă văzându-se părăsit de popor, singur ca cucul, cea ce s'a văzut la alegerea comitetului parohial, a publicat fără autorizația forurilor superioare, din indemnul propriu, că alegerea de comitet parohial din aceia zi se amână, crezând de bun motiv această minciună pentru nimicirea alegerii.

Dle părinte, e admisibilă din orice punct de vedere aceasta procedură? e în consonanță cu legile bisericesti și'n genere cu chemarea și ținuta unui preot?

Acestea sunt fapte, nu izbucniri pătimașe, ca cele aduse dlui protopop, sunt fapte la săvârșirea cărora a fost martor întreg poporul.

Cauza discordiei între inteligența (care discordie s'a întins și asupra poporului) a fost și este nu dl protopop, ci însuș „Săcașanul“, ceea ce o poate spune M. O. D. medic cercual Dr. Victor Mihu, o persoană suspusă, cu vederi altruiste, nu însă vânător de interese personale și simbriașul unei partide.

Ce zici frate „Săcașane“, și acum susții, că dl protopop e cauza relelor din tract?

Tu Poinarule ai purces foarte corect, când ai întors spatele astor fel de oameni și ți-ai ales conducători devotați, cu cari lucrând vei restabili pacea și liniștea în comună, asigurându-ți progresul și fericirea.

La caz, că „Săcașanul“ mai are ceva de zis, îl rog a spune, căci bucuros îi stau la dispoziție.

Poenarul.

ȘTIRI.

Intemițarea d-nei Vlad. Din Budapesta se anunță că doamna Vlad va intra la 15 Iunie în închisoarea din Raab. Mai mulți deputați români o vor însoți până acolo.

Ministrul justiției a hotărît ca doamna Vlad să fie internată în închisoarea dela Raab.

Se știe că închisoarea dela Seghedin și Vác nu sunt instalate pentru femei și din această cauză a fost necesar să se găsească o altă închisoare pentru doamna Vlad. D-sa ceruse ministrului ca să-i permită să-și facă osânda în închisoarea dela Deva. Ministrul însă n'a răspuns încă la această cerere.

O delegație română la Maj. Sa. Cu prilejul audiențelor de Joi, o delegație a societății pentru zidirea unei biserici românești la Viena a fost primită în audiență de împărat.

Comisiunea era compusă din președintele societății generalul Alexandru Lupu, vicepreședintele dl Ciurcu și deputatul Aurel Onciul.

Președintele a expus monarhului un raport asupra activității societății și a spus că societatea urmărește o subvenție de la fondul greco-ortodox din Bucovina și de aceea a apărut în fața monarhului care este administrator superior al acestui fond.

Monarhul a declarat că va interveni în favoarea planului societății și a făcut promisiuni amicale comisiunii.

Împăratul s'a întreținut apoi în mod amical cu președintele societății asupra serviciului său și armata austro-ungară, cu vicepreședintele asupra coloniei române din Viena și cu deputatul Onciul asupra deputaților români din Bucovina.

La sfârșitul audienței monarhul a declarat că va face tot posibilul pentru a obține subvenția.

Protest împotriva expulzării d-lui Iorga din Bucovina. Dumineca trecută s'a ținut în București, în sala Dacia, o întrunire publică convocată de studenții universitari pentru a protesta împotriva expulzării d-lui Iorga de pe teritoriul Bucovinei, cu prilejul excursiunii membrilor Ligei culturale. Întrunirea s'a deschis la orele 3 d. a. Oratorii cari au luat cuvântul au adus elogiul d-lui Iorga, infierând politica lipsită de sinceritate a Austriei. La urmă s'a primit următoarea motiune:

„Studențimea universitară și cetățenii Capitalei, strânși în adunarea de la 24 Mai, protestează cu ultima energie și profundă indignare contra expulzării de pe pământul Bucovinei și a întregii Austrie, a d-lui profesor N. Iorga, considerând această neînțeleasă și nejustificată procedură a Statului vecin, ca cea mai adâncă jignire ce s'a adus vreodată mândriei noastre ca neam, universității și parlamentului nostru.

Cerem guvernului român ca să intervie cât mai grabnic spre a ni-se da satisfacția cuvenită și a-se ridică măsura de expulzare îndreptată contra profesorului și deputatului N. Iorga și suntem siguri că guvernul va ști să apere cu energie demnitatea noastră națională.”

Petrecere de vară în Deva. Inteligența română din Deva aranjează o petrecere de vară la 12 Iunie st. n. 1909 în sala redutei din Deva, din prilejul adunării generale a „Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei” în favorul acestei reuniuni. Inceputul la 9 ore seara. Prețul de intrare: de persoană cor. 1.60, de familie cor. 3. Muzica lui Gogi din Orăștie. Suprasolvirile se primesc cu mulțumită și se vor cuită publice.

Carte didactică aprobată. Ministrul cultelor și al instrucției publice, cu rezoluțiunea de sub Nr. 52.150/1909, a aprobat „Curs practic de fizică și chimie pentru cursul primar de Iuliu Vuia”. — Prețul 50 fil. Ed. II, cu numeroase ilustrațiuni în text. Opul se poate comanda de la librăria diecezană din Arad, Deák Ferencz-u. 33.

Panoramă universală în Sibiu. Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra anunțului ce-l publicăm la pagina 8 sub titlul acesta. „Panoramă universală permanentă”, deschisă de dl. I. Barbu pe „Bretter”, alături de Cafeneaua Habermann, merită să fie cercetată de toată lumea. Tablourile frumoase, reprezentând orașe, ținuturi și porturi, sunt executate ireproșabil. Instalațiile moderne se impun și atrag de la întâiul moment. Fără să te miști din loc, trec pe dinaintea ochilor tăi ținuturi și orașe depărtate, oameni și lucruri despre cari ai auzit și cetit numai, și depărtându-te te alegi cu o seamă de cunoștințe nouă și instructive.

Logodna unui Prinț cu o fiică de Miliardar. „Neus Wiener Journal” află din sursă bine in-

formată că principele Franz Iosef de Branganza se va logodi în curând cu fiica cunoscutului miliardar american Vanderbilt. Acesta se află acum la Viena spre a termina, precum se spune, tratativele discrete în privința acestei logodne.

Expoziția românească la Amsterdam. Zilele trecute s'a deschis în Amsterdam (Hollanda) o mare expoziție de lucrări casnice, la care ia parte și România. Secțiunea românească se bucură, ca și la Berlin, de favoarea publicului, care găsește produsele românești incomparabil mai frumoase decât celelalte. Costumele, țesăturile și covoarele românești expuse aici, întrec cu mult chiar pe cele suedeze, expuse într-o sală alăturată.

Secțiunea românească cuprinde, în afară de costume, velințe și diferite țesături din colecțiile muzeului de artă națională din București și produse ale societăților de binefacere Albina, Munca, Furnica și Țesătoarea. Ministerul industriei a expus mătăsuri produse de atelierul de silvicultură.

Foarte apreciate sunt mai ales frumoasele lucrări ale soc. Albina cari fac admirația tuturor.

Străchinele și oalele aduse la expoziție, de dl Tzigara-Samurcaș, reprezentantul României la expoziție, au fost toate vândute în primele două zile.

Expoziția a fost inaugurată de către dl Tuteiu Nolthemius, președintele muzeului, fiind de față și primarul orașului.

România era reprezentată prin dl și d-na Mavrocordat, ministru României în Olanda, și de dl și d-na von Oestveen, consul român la Amsterdam, cărora se datorește în mare parte organizarea expoziției de care ne ocupăm.

După succesul obținut la Berlin de produsele românești, cari s'au vândut acolo pentru șapte mii mărci, se speră că și la Amsterdam să se obțină un rezultat tot atât de satisfăcător.

Scandal în Duma rusească. În ședința de la 5 Iunie a Dumei din Petersburg s'a întâmplat un scandal între vicepreședintele Dumei, baronul Meyendorff și între unii deputați din opoziție.

Acești deputați au năvălit asupra bănii prezidențiale și au voit să bată pe baronul Meyendorff. Unul dintre ei a și ridicat mâna ca să-l lovească, când ceilalți deputați au intervenit și așa l-au împiedecat de a-l lovi. În urma acestui scandal s'a ridicat ședința.

O explozie mare. Depozitul de praf de pușcă din Pogorre, aproape de Cracovia, a explodat în urma unui trăznet. S'au nimicit 15.000 kgr. iarbă de pușcă și 15.000 șrapnele. Nenumărați oameni au fost răniți.

Pagubele se urcă la 1 milion de coroane.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: DEMETRU MARCU.

Cassa de păstrare (reuniune)

==== în Săliște. ====

Primește depuneri spre fructificare cu 4%, pe lângă un termen de anunț mai lung cu 4½%, iar depuneri mai mari cu 5%.

Depuneri se plătesc, după starea cassei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și ridicări se pot face și pe cale poștală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu caventi, pe ipotecă precum și ca credite de Ctcurent pe lângă asigurarea ipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între 8% și 6% netto după mărimea împrumutului și asigurarea oferită.

18-20

Diracțiunea.

Fără concurență.

Spre binevoitoare cunoștință!

Am onoare a aduce la cunoștința O. P. din loc și jur, cumcă am deschis în localul meu pe Bretter, piața Hermann, casele Consistoriului o

● PANORAMA ● UNIVERSALĂ PERMANENTĂ

unde se poate vedea vederi pitorești și călătorii științifice prin toată lumea.

În fiecare săptămână se vor schimba seriile.

Deschis în fiecare zi de la 9 a. m. până la 10 ore seara.

Prețul intrării a persoană	— 30 fil.
Studenți și elevi	— 20 "
10 bucăți bilete	K 2 — "
5 bucăți bilete	" 1.20 "

Elevi corporativ sub conducerea unui superior în zile de săptămână până la 5 oare d. a. 10 fil.

Cu toată stima: **I. Barbu.**

[167] 1-3

Expoziție permanentă.